

**Economisch belang intergouvernementele
organisaties in Nederland**

Economische impact studie

OPGESTELD IN OPDRACHT VAN:

Ministerie van Buitenlandse Zaken

OPGESTELD DOOR:

Adres: Valkenburgerstraat 212

1011 ND Amsterdam

Telefoon: 020 – 67 00 562

Fax: 020 – 47 01 180

E-mail: info@decisio.nl

Website: www.decisio.nl

TITEL RAPPORT:

Economisch belang intergouvernementele organisaties in Nederland
Economische impact studie

STATUS RAPPORT:

Definitief

DATUM:

25 juni 2013

OPDRACHTGEVER:

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Ambassadeur Internationale Organisaties
Mevrouw N. Stehouwer-van Iersel

PROJECTTEAM DECISIO:

Projectverantwoordelijk partner: Kees van Ommeren (c.vanommeren@decisio.nl)
Project ondersteunende adviseurs: Nils Ellwanger
Menno de Pater
Mathieu Wijnen

Inhoud

Samenvatting	2
S1 Inleiding.....	2
S2 De totale economische impact	2
1 Inleiding	6
1.1 Aanleiding en onderzoeksvragen.....	6
1.2 Economische effecten	6
1.3 Leeswijzer.....	8
2 Intergouvernementele organisaties in Nederland	9
2.1 Korte geschiedenis.....	9
2.2 Definitie en typen IGO's.....	10
2.3 Geografische spreiding.....	12
3 Economische betekenis intergouvernementele organisaties	14
3.1 Indicatoren economische betekenis.....	14
3.2 Directe economische effecten	14
3.3 Indirecte economische effecten	16
3.3.1 Achterwaartse effecten.....	17
3.3.2 Consumptie-effecten medewerkers.....	18
3.3.3 Consumptie-effecten bezoekers	20
3.4 Totale effecten (direct en indirect).....	21
Bijlagen	23
Bijlage 1. Intergouvernementele organisaties.....	23
Bijlage 2. Opzet onderzoek.....	25
Bijlage 3. Enquête.....	27
Bijlage 4. Aanvulling van ontbrekende gegevens.....	31
Bijlage 5. Bestedingen van buitenlandse werknemers.....	32
Bijlage 6. Bestedingen van bezoekers.....	33

Samenvatting

S1 Inleiding

In opdracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft Decisio onderzoek uitgevoerd naar de economische impact van intergouvernementele organisaties (IGO's) in Nederland¹. Deze in totaal 34 organisaties zijn zeer verschillend qua type en omvang. Tot de organisaties horen verschillende kennis- en onderzoeksinstellingen zoals het Europees Centrum voor Onderzoek en Technologieontwikkeling en het Europees Octrooibureau, juridische instellingen zoals het Internationaal Straftribunaal voor het voormalige Joegoslavië en Europol, vrede- en veiligheidsorganisaties zoals het Allied Joint Force Command Brunssum, ontwikkelingssamenwerkingsorganisaties zoals het Gemeenschappelijke Fonds voor Grondstoffen en overige organisaties zoals het Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom. De organisatiegrootte loopt uiteen van 1 tot 2.600 medewerkers.

Tabel S1 Aantal organisaties naar cluster

Cluster	Aantal organisaties	Aantal werknemers
Kennis- en onderzoek	5	5.100
Juridisch	11	3.200
Vrede en veiligheid	6	2.300
Ontwikkelingssamenwerking	6	200
Overig	6	900
Totaal in Nederland	34	11.800

S2 De totale economische impact

Economische effecten, direct en indirect

Op basis van een enquête is van de 34 IGO's de directe en indirecte economische impact op de Nederlandse economie berekend. De directe economische impact bestaat uit de werkgelegenheid en toegevoegde waarde² bij de IGO's zelf. De indirecte economische impact bestaat uit meerdere onderdelen: ten eerste de effecten bij toeleveranciers van de IGO's (achterwaartse effecten); ten tweede de effecten die door de consumptieve bestedingen van buitenlandse medewerkers gegeneerd worden. En ten derde de effecten die door de consumptieve bestedingen van zakelijke- en privébezoekers (vrienden en familieleden van buitenlandse medewerkers) ontstaan.

¹ Voor een overzicht van deze organisaties zie <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ambassades-consulaten-en-overige-vertegenwoordigingen/internationale-organisaties>. Zie bijlage 1.

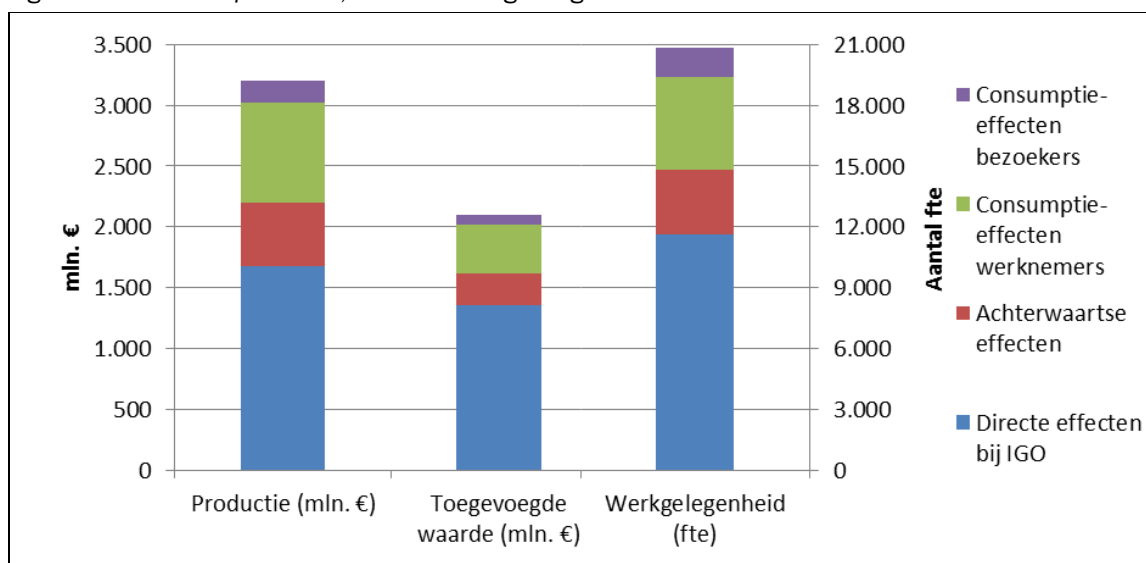
² De toegevoegde waarde is de bijdrage aan het bruto binnenlandse product. Dit zijn de winsten, niet-productgebonden belastingen (OZB, rioolrechten, e.d.) minus subsidies (vooral loonsubsidies) en arbeidskosten (lonen en sociale verzekeringen). In het geval van de IGO's stellen we de toegevoegde waarde gelijk aan de arbeidskosten, aangezien IGO's geen winst maken.

IGO's dragen jaarlijks ruim 2 miljard euro bij aan het BBP

De economische effecten zijn zowel uitgedrukt in termen van bestedingen (de totale uitgaven) en toegevoegde waarde (de bijdrage aan het BBP) als in termen van werkgelegenheid.

De totale bijdrage aan het BBP (bruto binnenlands product) is circa 2,1 miljard euro per jaar, de totale werkgelegenheid bedraagt 20.700 banen (fte's)³.

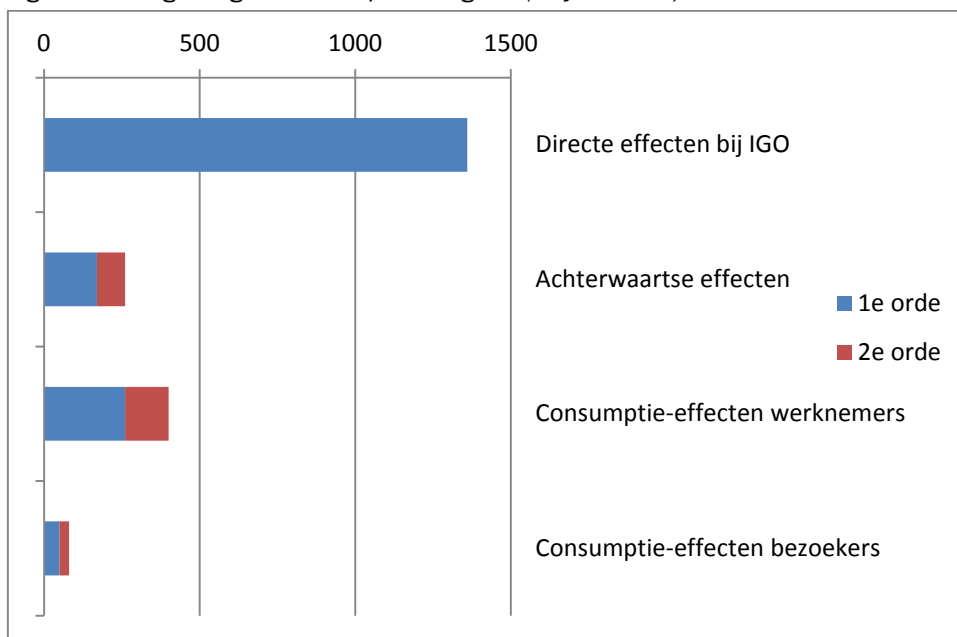
Figuur S1 Overzicht productie, banen en toegevoegde waarde IGO's

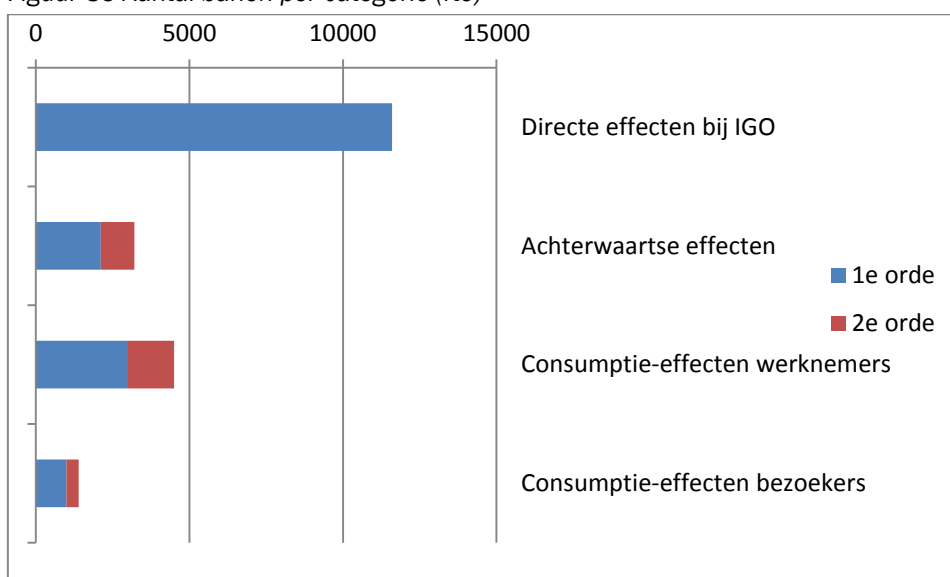
De totale bijdrage aan het BBP (bruto binnenlands product) van circa 2,1 miljard euro per jaar is de optelsom van 1.360 miljoen euro aan toegevoegde waarde bij de IGO's zelf, 260 miljoen euro aan toegevoegde waarde bij toeleveranciers, 400 miljoen euro toegevoegde waarde door bestedingen van werknemers en 80 miljoen euro door bestedingen van bezoekers. Figuren S2 en S3 geven een verdere uitsplitsing van deze toegevoegde waarde naar eerste- en tweede orde effecten weer.

³ Gerelateerd aan de intergouvernementele organisaties in Nederland zijn de NGO's en kennisinstellingen die samenwerken met de intergouvernementele organisaties. Daarnaast zijn er de in Nederland gevestigde ambassades/consulaten. De 107 ambassades en 34 consulaten in Nederland besteden jaarlijks ongeveer 198 miljoen euro en de NGO's en kennisinstellingen in Den Haag besteden jaarlijks 964 miljoen euro. Samen genereren zij 11.700 directe en indirecte banen en een totale toegevoegde waarde (bijdrage aan het bruto binnenlands product) van ruim 1 miljard euro per jaar (rapport Decisio 2011 in opdracht van de gemeente Den Haag).

Figuur S2 Toegevoegde waarde per categorie (miljoen euro)

Figuur S3 Aantal banen per categorie (fte)

Directe economische impact

De som van de bestedingen van de 34 IGO's in 2011 bedraagt afgerond 1,7 miljard euro. Bijna 75 procent hiervan ging op aan de arbeidskosten voor de 11.800 werknemers (11.600 fte). Van deze werknemers waren 2.100 Nederlanders en 9.700 buitenlanders. De toegevoegde waarde van de IGO's bedroeg ruim 1,36 miljard euro in 2011. Dat komt neer op een toegevoegde waarde van 121.000 euro per werknemer.

Tabel S2 Bestedingen van IGO's

Directe effecten	
Arbeidskosten (mln. €)	€ 1.360
Huisvesting & inkoop goederen, diensten in Nederland (mln. €)	€ 320
Totale bestedingen in Nederland (mln. €)	€ 1.680

Indirecte economische impact

Achterwaartse economische effecten ontstaan doordat IGO's producten en diensten afnemen bij Nederlandse bedrijven en deze Nederlandse bedrijven vervolgens zelf ook weer producten en diensten afnemen. De bestedingen van de IGO's bij Nederlandse bedrijven bedroegen 320 miljoen euro. Deze bestedingen leiden uiteindelijk tot een toegevoegde waarde van in totaal 260 miljoen euro (inclusief secundair effect). In termen van werkgelegenheid komt dit neer op 3.200 banen.

De buitenlandse werknemers bij de IGO's zouden voor het overgrote deel niet in Nederland werkzaam zijn geweest als de IGO's hier niet gevestigd waren. De bestedingen van deze buitenlandse werknemers zijn daarom een additioneel effect voor de Nederlandse economie. Dit in tegenstelling tot de Nederlandse werknemers bij IGO's (of werknemers bij andere Nederlandse bedrijven); als de IGO's niet in Nederland zouden zijn zouden hun werknemers inkomsten uit andere werkzaamheden hebben. Hun bestedingen zijn daarom niet meegenomen in deze analyse.

Buitenlandse werknemers ontvangen in totaal 800 miljoen euro aan salaris (bruto). Hiervan wordt 580 miljoen euro in Nederland besteed. De bestedingen van buitenlandse medewerkers zijn daarmee goed voor 400 miljoen euro toegevoegde waarde en 4.600 banen (inclusief tweede orde effect).

Ook de bestedingen van zakelijke- en privébezoekers zijn een netto effect voor de Nederlandse economie. Als de IGO's niet hier gevestigd zouden zijn, zouden deze bestedingen niet in Nederland worden gedaan. Deze bezoekers zijn jaarlijks goed voor 81 miljoen euro aan toegevoegde waarde, wat correspondeert met 1.400 banen.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en onderzoeksvragen

Ons land (en de regio Den Haag in het bijzonder) is een aantrekkelijke vestigingsplaats voor vele internationale organisaties, waaronder internationale gouvernementele organisaties (IGO's). Het Rijk is zich ervan bewust dat deze organisaties een belangrijke impuls geven aan de nationale economie en bijdragen aan innovatie en een rijker R&D-klimaat. Bovendien verhogen zij de aantrekkingskracht op andere internationale organisaties, bedrijven en instellingen. Het vestigingsklimaat voor (nieuwe) IGO's in Nederland is mede door de aanwezigheid van de vele internationale organisaties gunstig.

Op dit moment zijn er 34 IGO's in Nederland gevestigd⁴. Een aantal van deze organisaties publiceert rapporten waarmee ze hun bijdrage aan de economie inzichtelijk maken. Hierbij is niet altijd duidelijk hoe deze bijdrage is berekend en voor welke periode deze bijdrage geldt. Omdat een eenduidig beeld van de totale economische baten van de IGO's voor Nederland ontbrak, bestond de behoefte aan een onderzoek naar de economische betekenis van de IGO's voor Nederland. Het voorliggende onderzoek heeft de economische betekenis van 34 IGO's volgens een eenduidig patroon in kaart gebracht voor het jaar 2011. Dit is het meest recente jaar waarvoor voldoende gegevens beschikbaar zijn.

In onderstaand kader zijn de onderzoeksvragen voor dit onderzoek beschreven.

Centrale onderzoeksvraag:

- Wat zijn de economische effecten van in Nederland gevestigde intergouvernementele organisaties?

Subvragen:

- Welke economische effecten hebben deze organisaties uitgedrukt in productie/omzet, directe en indirecte toegevoegde, en directe en indirecte werkgelegenheid?
- Hoeveel binnenlandse en buitenlandse medewerkers hebben deze organisaties in dienst en wat is hun economisch belang?

In bijlage 2 bij deze rapportage is een beschrijving van de onderzoeks aanpak opgenomen.

1.2 Economische effecten

Dit onderzoek richt zich op de economische effecten van IGO's in Nederland. In dit onderzoek kijken we met name naar de baten in termen van directe en indirecte effecten, vertaald naar (directe en indirecte) werkgelegenheid, productie en toegevoegde waarde in het jaar 2011.

⁴ De intergouvernementele organisaties in dit onderzoek zijn conform het overzicht met intergouvernementele organisaties zoals beschikbaar gesteld door het Ministerie van Buitenlandse Zaken, zie bijlage 1.

Indeling in clusters

Waar mogelijk splitsen we economische effecten uit voor de volgende verschillende economische clusters:

- Kennis en onderzoek;
- Juridisch;
- Vrede en veiligheid;
- Ontwikkelingssamenwerking.

Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht (HCCH), Den Haag

“De Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht heeft door de jaren heen een essentiële juridische infrastructuur ontwikkeld die handel, investeringen en daaraan gerelateerde grensoverschrijdende activiteiten ondersteunt en daarmee het belang dient van het Nederlandse bedrijfsleven, de Nederlandse maatschappij en haar burgers over de hele wereld. De bijdrage van de Haagse Conferentie aan het faciliteren van internationale gezinsrelaties van Nederland en de Nederlandse burgers van over de hele wereld kan niet in economische begrippen worden gevat, maar vormt een essentiële bouwsteen voor de internationale rechtsorde.”

Generatief effect

Omdat IGO's grotendeels worden gefinancierd met buitenlandse middelen kunnen alle economische effecten als 'generatief effect' voor Nederland worden beschouwd. Zonder de aanwezigheid van deze organisaties hadden deze effecten niet, of op een andere wijze, plaatsgevonden. We nemen in het onderzoek alleen de effecten mee die geheel aan de aanwezigheid van de IGO's zijn toe te kennen. Wij maken onderscheid tussen directe en indirecte economische effecten.

Directe economische effecten zijn de effecten die door het toegekend budget aan de IGO zelf ontstaan. Wij geven voor de IGO's bestedingen, toegevoegde waarde en werkgelegenheid aan.

Indirecte economische effecten zijn de effecten die niet direct bij de IGO zelf ontstaan. Dit zijn effecten bij toeleveranciers (achterwaartse effecten) die door de aankopen van de IGO's ontstaan, de effecten door de bestedingen van buitenlandse medewerkers (consumptie-effecten medewerkers) en effecten door de bestedingen van privé- en zakelijke bezoekers (consumptie-effecten bezoekers).

Berekening indirecte effecten met input-outputmodel

De indirecte effecten zijn middels een input-output analyse berekend. Deze analyse is gebaseerd op de input-output tabel uit de Nationale rekeningen 2011 van het CBS. Deze tabel geeft de onderlinge kapitaalstromen tussen 21 verschillende sectoren aan. Van iedere sector zijn de inputfactoren voor productie (toeleverende sectoren, arbeid en kapitaal) bekend. Ook is voor iedere sector bekend aan wie (consumenten, overheid, export en afnemende sectoren) producten en diensten worden geleverd (output). Zo zijn alle onderlinge leveranties tussen sectoren bekend en alle overige afnemers en productiefactoren per sector.

Op basis hiervan kan berekend worden wat de gevolgen zijn voor sector B en C als sector A extra gaat produceren (als gevolg van bestedingen door IGO's, werknemers en bezoekers aan deze sector). Op basis hiervan kan vervolgens de werkgelegenheid en toegevoegde waarde per sector worden afgeleid.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk twee wordt een beknopte beschrijving gegeven van de historie van IGO's in Nederland. Ook gaat het hoofdstuk in op de geografische spreiding van deze organisaties. Hoofdstuk drie beschrijft de directe en indirecte economische effecten die door de in Nederland aanwezige IGO's worden gegenereerd. Daarnaast staan in verschillende tekstblokken voorbeelden beschreven van hoe de Nederlandse economie profiteert van de aanwezigheid van IGO's.

2 Intergouvernementele organisaties in Nederland

2.1 Korte geschiedenis

Nederland is al eeuwen lang een internationale (handels)natie met Den Haag als centrum van politiek en juridische wetenschap. Sinds de late zestiende eeuw, toen het landsbestuur van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden er werd gevestigd, biedt de stad onderdak aan diplomaten.

De laat-19^e eeuw luidt voor ons land het ontstaan in van intergouvernementele organisaties. In 1893 initieert Tobias Asser (later Nobelprijswinnaar) de oprichting van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht, de eerste IGO in Nederland. Zes jaar later wordt in Den Haag de eerste Vredesconferentie georganiseerd om de algemene staat van de internationale betrekkingen en de mogelijkheden voor ontwapening te bespreken. Dit leidt tot de oprichting van het Permanent Hof van Arbitrage, de tweede IGO. Deze organisatie treedt op in geschillen tussen landen die de Conventies inzake vreedzame geschillenbeslechting hebben ondertekend en richt zich onder meer op conflictbemiddeling tussen staten en internationale organisaties, en tussen staten en bedrijven. De oprichting van dit hof leidt tot de bouw van het Vredespaleis. Hier vestigt zich tussen de Eerste en Tweede Wereldoorlog ook de juridische afdeling van de Volkenbond (de voorloper van de Verenigde Naties), het Permanente Hof van Justitie. Na de Tweede Wereldoorlog volgt de oprichting en vestiging van het Internationaal Gerechtshof in Den Haag. Dit is het rechtsprekend hoofdorgaan van de Verenigde Naties.

Van de 34 IGO's in Nederland is het grootste deel gevestigd in Den Haag (19 organisaties of ruim 56 procent), met daarnaast 5 organisaties in de Haagse regio. Sommige organisaties vestigen zich in Den Haag omdat het van belang is dat zij in de regeringsstad van een land gevestigd zijn, andere IGO's vestigen zich in Den Haag vanwege de aanwezigheid van andere internationale organisaties⁵.

Intergouvernementele organisaties buiten de Haagse regio vestigen zich daar om andere motieven. Het *Allied Joint Force Command* – in 1953 opgericht door de NAVO – vestigde zich in 1967 op uitnodiging van de Nederlandse overheid in Brunssum die op dit 'balkon van Europa' nieuwe werkgelegenheid wenste na het sluiten van de kolonmijnen⁶.

European Police Office (Europol), Den Haag

“Onze expats en medewerkers wonen in Nederland: zij huren woningen en doen hun inkopen in Den Haag en op andere plekken. Bezoekers van Europol en deelnemers aan congressen/vergaderingen verblijven in hotels, en de organisatie zelf heeft diensten zoals catering, schoonmaak en onderhoud uitbesteed aan lokale bedrijven. Deze activiteiten vloeien voort uit de aanwezigheid van de organisatie en dragen positief bij aan de Nederlandse economie.”

⁵ Blijkens het door Decisio in opdracht van de gemeente Den Haag uitgevoerde onderzoek in 2011.

⁶ Bron: Allied Joint Force Command Brunssum, <http://www.jfcbs.nato.int/jfcbrunssum/history.aspx>.

2.2 Definitie en typen IGO's

Definitie

Een IGO is een door twee of meer landen opgezette organisatie die gemeenschappelijke belangen behartigt. Een IGO heeft internationale rechtspersoonlijkheid en kan bijvoorbeeld verdragen sluiten. Afgevaardigden of vertegenwoordigers van de lidstaten hebben de beslissingsmacht. De ambassadeur voor internationale organisaties en de afdeling Nederland Gastland (DKP/NG) zijn verantwoordelijk voor de gastlandaangelegenheden van de 34 internationale organisaties in Nederland. Het voorliggend onderzoek is gericht op deze organisaties zoals aangegeven in bijlage 1.

Typen

Tot de IGO's in dit onderzoek behoren verschillende kennis- en onderzoeksinstellingen zoals het Europees Centrum voor Onderzoek en Technologieontwikkeling en het Europees Octrooibureau, juridische instellingen zoals het Internationaal Straftribunaal voor het voormalige Joegoslavië en Europol, vrede- en veiligheidsorganisaties zoals het Allied Joint Force Command in Brunssum, ontwikkelingssamenwerkingsorganisaties zoals het Gemeenschappelijke Fonds voor Grondstoffen en overige organisaties zoals het Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom (zie bijlage 1). De organisatiegrootte loopt uiteen van 1 tot 2.600 medewerkers. In dit onderzoek onderscheiden we IGO's gericht op juridische thema's, kennis en onderzoek, ontwikkelingssamenwerking en vrede en veiligheid.

Tabel 2.1 Aantal IGO's en werknemers naar cluster

Cluster	Aantal organisaties	Aantal werknemers
Kennis en onderzoek	5	5.100
Juridisch	11	3.200
Vrede en veiligheid	6	2.300
Ontwikkelingssamenwerking	6	200
Overig	6	900
Totaal	34	11.800

Eurojust, Den Haag

“Expats en medewerkers wonen in Nederland: zij huren woningen, en doen hun inkopen in Den Haag en de omgeving. Tickets voor medewerkers en bezoekers van Eurojust worden voornamelijk geboekt bij KLM. Die bezoekers en deelnemers aan congressen/vergaderingen verblijven in hotels in de stad en stimuleren zo de horeca en de toeristisch-recreatieve sector. Als organisatie hebben wij diensten zoals catering, schoonmaak en onderhoud uitbesteed aan het lokale bedrijfsleven.”

2.3 Geografische spreiding

De geografische spreiding van IGO's in Nederland is weergegeven in figuur 2.1.

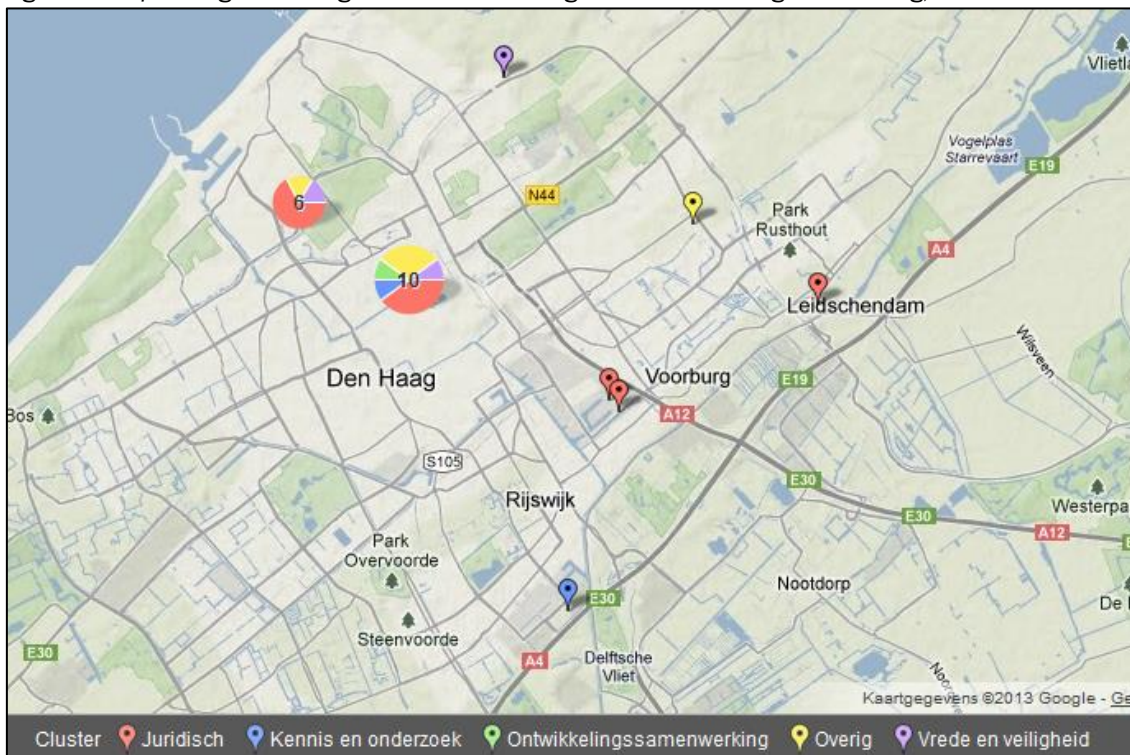
Figuur 2.1 Spreiding van intergouvernementele organisaties in Nederland, 2011

Bron: BatchGeo, bewerking door Decisio

De concentratie van IGO's in de Haagse regio valt op. Van de 34 IGO's zijn 24 organisaties in deze regio gevestigd. Vestigingen in Rijswijk, Noordwijk en Delft rekenen we ook tot de Haagse regio. Een tweede concentratie (van vier organisaties) vinden we in de regio Zuid-Limburg.

Figuur 2.2 Spreiding van intergouvernementele organisaties in de regio Den Haag, 2011

Bron: BatchGeo, bewerking door Decisio.

Het grootste deel van de IGO's in de Haagse regio is gevestigd in de stad Den Haag zelf.

3 Economische betekenis intergouvernementele organisaties

3.1 Indicatoren economische betekenis

De economische betekenis van de IGO's worden middels een drietal indicatoren geduid: productie, toegevoegde waarde en werkgelegenheid. Alle directe en indirecte effecten worden op basis hiervan gepresenteerd. Waar nodig worden deze indicatoren verder toegelicht.

Productie

De totale productie in Nederland. In het geval van IGO's zijn deze gelijk gesteld aan hun bestedingen in Nederland.

Toegevoegde waarde

De waarde die een bedrijf of organisatie aan een product of dienst toevoegt. Deze is gelijk aan de omzet minus de kosten van ingekochte goederen en diensten (intermediair verbruik), oftewel gelijk aan de som van de arbeidskosten, winsten en belastingen minus subsidies. De toegevoegde waarde is tevens de bijdrage aan het bruto binnenlands product. We illustreren dit aan de hand van een eenvoudig voorbeeld:

Een boer verbouwt graan. Hij koopt zaden en kunstmest in voor 15 euro en verkoopt het graan aan een bakker voor 100 euro. De toegevoegde waarde is gelijk aan de waarde die de boer heeft toegevoegd, dus 85 euro (100 min 15 euro). De bakker bakt van het graan broodjes, die hij aan zijn klanten verkoopt voor 400 euro. Hij kocht het graan voor 100 euro en daarnaast had hij voor 50 euro kosten aan zout, gist en de kosten van de oven en het gebouw. De toegevoegde waarde van de bakker is dus 250 euro.

Werkgelegenheid

Het aantal banen uitgedrukt in fte (fulltime equivalent).

3.2 Directe economische effecten

Directe economische effecten zijn de effecten bij de IGO's zelf. Dit zijn de totale bestedingen van de IGO's in Nederland, de toegevoegde waarde hiervan en de werkgelegenheid bij de organisaties zelf.

Bestedingen

De bestedingen van de 34 IGO's bedragen afgerond 1,7 miljard euro. Dit zijn de totale jaarlijkse uitgaven aan personeel, producten en diensten in Nederland. Producten en diensten die direct in het buitenland zijn gekocht – geïmporteerd – vallen hier niet onder. Circa driekwart van de totale bestedingen van de IGO's gaat op aan kosten van het personeel. Dit grote aandeel heeft te maken met het feit dat de werkzaamheden van IGO's vooral bestaan uit diensten verricht door hoogopgeleide personeel dat voor een groot deel uit het buitenland moet worden aangetrokken. De gemiddelde lonen liggen daardoor hoog.

Van de niet-arbeidsgerelateerde kosten wordt ruim 65 procent uitgegeven aan ICT en zakelijke dienstverlening, 16 procent aan huisvesting, kantoorartikelen, water en afval, en 7 procent aan reizen.

Tabel 3.1 Bestedingen van IGO's

Directe effecten	
Arbeidskosten (mln. €)	€ 1.360
Huisvesting & inkoop goederen, diensten in Nederland (mln. €)	€ 320
Totale bestedingen in Nederland (mln. €)	€ 1.680

NAEW&C Programme Management Agency (NAPMA), Brunssum

“Voor een deel van het onderhoud aan de vloot doen wij zaken met in Nederland gevestigde bedrijven als KLM, Goodyear en Crombeen. De modernisering van onze vloot levert ook opdrachten voor de Nederlandse industrie, waaronder Fokker Elmo en Philips. Naast de Nederlandse industrie leidt onze aanwezigheid in Brunssum ook tot gebruik van diensten door onze medewerkers; zij nemen medische en tandheelkundige diensten af van lokale bedrijven.”

Toegevoegde waarde

De toegevoegde waarde van de 34 IGO's is afgerond 1,4 miljard euro. Dit bedrag is gelijk aan de arbeidskosten⁷. De arbeidskosten bestaan uit lonen, pensioenpremies, e.d. en eventuele toelagen voor bijvoorbeeld familie of huisvesting. Deze laatste twee posten spelen bij buitenlandse werknemers soms een rol. De arbeidskosten zijn dus gelijk aan alle kosten die een werkgever betaalt voor het werk van een werknemer. Kosten voor uitzendkrachten zijn niet opgenomen. Deze vallen onder de bestedingen aan goederen en diensten (zie paragraaf 3.3.1).

Tabel 3.2 Toegevoegde waarde van IGO's

Toegevoegde waarde IGO's	
Totale salarissen (mln. €)	€ 930
Waarvan aan buitenlandse werknemers (mln. €)	€ 800
Waarvan aan Nederlandse werknemers (mln. €)	€ 130
Sociale verzekeringspremies en toelagen (mln. €)	€ 430
Totale arbeidskosten (mln. €)	€ 1.360

⁷ Bij bedrijven bestaat de toegevoegde waarde uit arbeidskosten, winsten en belastingen minus subsidies. Aangezien de IGO's zelf geen belasting afdragen (behalve belastingen waar directe diensten tegenover staan, zoals afvalstoffenheffing, rioolrechten e.d.) en geen winst maken, bestaat de directe toegevoegde waarde alleen uit de arbeidskosten. Eventuele subsidies aan IGO's, zoals de huisvesting die in een aantal gevallen door de Nederlandse Staat wordt betaald, laten we hier buiten beschouwing.

Werkgelegenheid

De werkgelegenheid bij de 34 IGO's is 11.600 fte. Circa tachtig procent hiervan zijn buitenlandse werknemers. Ook hier zijn uitzendkrachten niet inbegrepen. Opvallend is het hoge aandeel voltijdbanen onder zowel Nederlandse als buitenlandse werknemers. Waar men gemiddeld in Nederland 0,78 fte werkt⁸, is dat bij de IGO's gemiddeld 0,97 fte⁹. Nederlandse werknemers bij IGO's zitten ook nog ruim boven de 0,9 fte.

Tabel 3.3 Werkgelegenheid bij IGO's

	Werknemers	fte
Buitenlandse werknemers	9.700	9.600
Nederlandse werknemers	2.100	1.900
Totaal	11.800	11.600

3.3 Indirecte economische effecten

Onder indirecte effecten vallen in dit onderzoek alle effecten die niet direct bij de IGO zelf ontstaan, maar wel bij andere bedrijven en organisaties als gevolg van de aanwezigheid van de IGO's. Dit zijn bestedingseffecten bij toeleveranciers (achterwaartse effecten), effecten door de bestedingen van medewerkers (consumptie-effecten medewerkers) en effecten door de bestedingen van bezoekers (consumptie-effecten bezoekers). Deze effecten splitsen we op in een primair en secundair bestedingseffect. Het primaire effect omvat de effecten bij de bedrijven en organisaties waar respectievelijk IGO's, werknemers en bezoekers hun geld besteden. Het tweede orde effect gaat om de indirecte doorwerking van deze bestedingen, oftewel de achterwaartse effecten bij de toeleveranciers van deze bedrijven en organisaties en vervolgens daar de toeleveranciers weer van, etc.

⁸ CBS 2012.

⁹ Een kanttekening die daarbij gemaakt moet worden is dat niet van alle IGO's de verhouding tussen fte's en werknemers bekend is, waaronder ook de twee grootste IGO's met meer dan duizend werknemers. Maar kijkend naar de gemiddelde loonkosten en naar de grotere IGO's met enkele honderden werknemers waarvoor gegevens wel bekend zijn, ligt ook hier naar verwachting de bezettingsgraad van een fte ver boven het Nederlandse gemiddelde.

Indirecte effecten: terug naar de bakker

Voor het toelichten van indirecte effecten halen we het voorbeeld van de bakker weer aan (zie paragraaf 3.1).

We hebben gezien dat de bakker gist en graan inkoopt. En dat de boer op zijn beurt weer zaden en kunstmest koopt. De inkoop van de bakker leidt op deze manier tot toegevoegde waarde bij de toeleveranciers. Dit noemen we **achterwaartse effecten**. Daarnaast heeft de bakker twee medewerkers in dienst. Zij ontvangen loon van de bakker en besteden dit loon vervolgens, bijvoorbeeld bij de slager en de groenteboer in dezelfde straat. Op deze manier profiteren ook de slager en groenteboer van de aanwezigheid van de bakker. Dit noemen we het **consumptie-effecten van medewerkers**. De bakker en zijn medewerkers bakken wereldberoemde broodjes. Hierdoor komen wekelijks collega-bakkers van over de hele wereld kijken naar hoe deze bakker zijn broodjes bakt. Deze collega-bakkers verblijven in het plaatselijke hotel en bezoeken het dorpsmuseum. Dit effect noemen we **consumptie-effecten van bezoekers**.

Wanneer we spreken over het **eerste orde effect** bedoelen we de bestedingen bij bedrijven (de gistmaker, de slager en groenteboer, en het hotel en dorpsmuseum) door de bakker zelf, en door zijn medewerkers en bezoekers. De indirecte doorwerking van deze bestedingen noemen we het **tweede orde effect**; hier gaat het in dit voorbeeld om de toeleveranciers van de gistmaker, en het slachthuis dat vlees levert aan de slager.

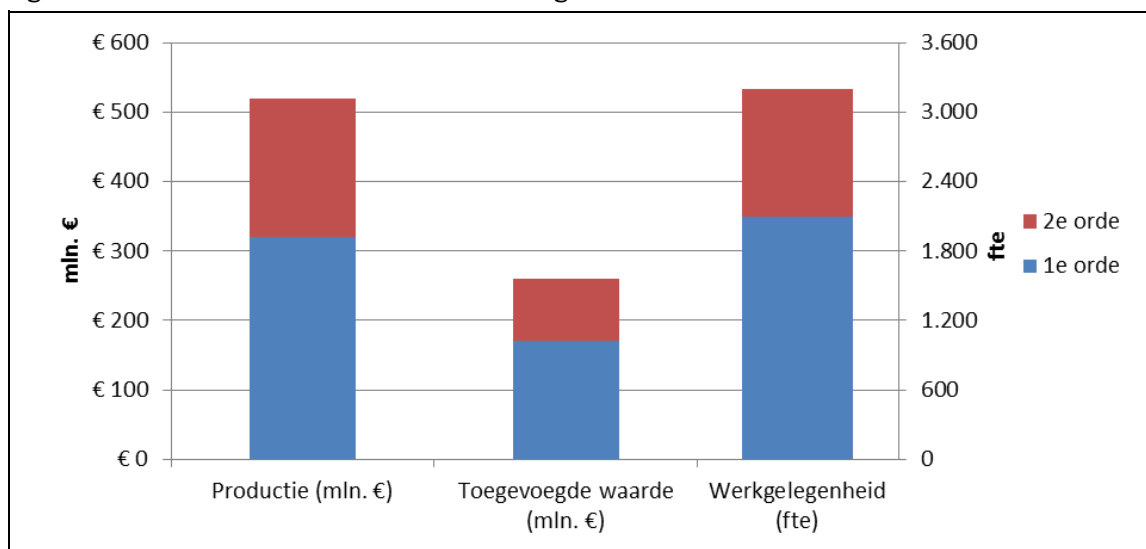
3.3.1 Achterwaartse effecten

De toegevoegde waarde door achterwaartse effecten is 260 miljoen euro, oftewel 3.200 voltijdbanen. De productiewaarde is 520 miljoen euro. Dit is het effect dat bij toeleveranciers van de IGO's ontstaan. Van de 260 miljoen euro toegevoegde waarde slaat 170 miljoen euro neer bij de toeleveranciers zelf (eerste orde) en 90 miljoen euro bij toeleveranciers van de toeleveranciers (tweede orde).

Tabel 3.4 Achterwaartse effecten bij Nederlandse bedrijven als gevolg van bestedingen door IGO's

Achterwaartse effecten	1 ^e orde effect	2 ^e orde effect	Totaal
Productie (mln. €)	€ 320	€ 200	€ 520
Toegevoegde waarde (mln. €)	€ 170	€ 90	€ 260
Werkgelegenheid (fte)	2.100	1.100	3.200

Figuur 3.1 Achterwaartse effecten door bestedingen van IGO's

3.3.2 Consumptie-effecten medewerkers

De toegevoegde waarde door de consumptie van medewerkers is 400 miljoen euro, oftewel 4.600 voltijdbanen. De productiewaarde is 820 miljoen euro. De consumptie-effecten zijn de effecten als gevolg van de bestedingen van buitenlandse werknemers. Buitenlandse werknemers bij de IGO's zouden voor het overgrote deel niet in Nederland werkzaam zijn geweest indien de IGO's hier niet gevestigd waren. De bestedingen van deze buitenlandse werknemers zijn daarom een additioneel effect voor de Nederlandse economie¹⁰. Dit is in tegenstelling tot de bestedingen van Nederlandse werknemers. Als de IGO's niet in Nederland gevestigd waren, zouden Nederlandse werknemers inkomsten uit andere werkzaamheden hebben gehad en hoogstwaarschijnlijk niet bij een buitenlandse vestiging van de IGO werkzaam zijn. Hun bestedingen zijn daarom niet meegenomen in deze analyse.

Hoge Commissaris inzake Nationale Minderheden (HCNM), Den Haag

“Naast de ondersteuning die de aanwezigheid van onze organisatie biedt aan het lokale bedrijfsleven (met name hotels en congrescentra) profiteert ook de (huur)woningmarkt. Daarnaast draagt het HCNM bij aan het internationale imago van de stad Den Haag.”

De bestedingen van buitenlandse werknemers zijn 580 miljoen euro. Deze bestedingen zijn gebaseerd op de totale salarissom van buitenlandse werknemers. Hiervan zijn inkomstenbelastingen en bestedingen in het buitenland afgetrokken. Het bedrag aan afgedragen inkomstenbelasting is klein.

¹⁰ Deze indeling leidt mogelijk tot een lichte overschatting van de consumptie-effecten. Immers, er zijn vermoedelijk ook buitenlandse werknemers werkzaam bij de IGO's waarvan hun verblijf in Nederland niet samenhangt met het feit dat de IGO in Nederland is gevestigd. Anderzijds verdienen Nederlandse medewerkers neto zeer waarschijnlijk aanzienlijk meer dan zij ooit zouden kunnen verdienen in een “gewone” baan

Veel werknemers zijn vrijgesteld van inkomstenbelasting. Daardoor gaat slechts een beperkt bedrag direct naar de schatkist. Wel wordt een groot deel van het salaris in Nederland besteed.

De bestedingen in het buitenland zijn uitgaven aan bezoek en levensonderhoud van familie in het buitenland (uit de enquête is gebleken dat dit circa 24 procent van het netto salaris bedraagt).

Tabel 3.5 Bestedingen van buitenlandse werknemers

Bestedingen van buitenlandse werknemers	
Bruto salarissen (mln. €)	€ 800
Inkomstenbelastingen (mln. €) -/-	€ 40
Bestedingen in het buitenland (mln. €) -/-	€ 180
Bestedingen in Nederland	€ 580

Omdat buitenlandse werknemers net als Nederlanders een deel van hun goederen en diensten afnemen bij buitenlandse bedrijven, komt 520 van de 580 miljoen euro die in Nederland wordt besteed ook daadwerkelijk in de Nederlandse economie terecht. Dit is dan ook de productiewaarde van de bestedingen (eerste orde). Het tweede orde effect is wederom de doorwerking van deze bestedingen, doordat de bedrijven waar de bestedingen primair terecht komen ook toeleveranciers in Nederland hebben die profiteren van de gestegen productie. Aangenomen is dat het uitgavenpatroon van buitenlandse werknemers (procentueel) overeenkomt met dat van een gemiddeld Nederlands huishouden (zie bijlage B4).

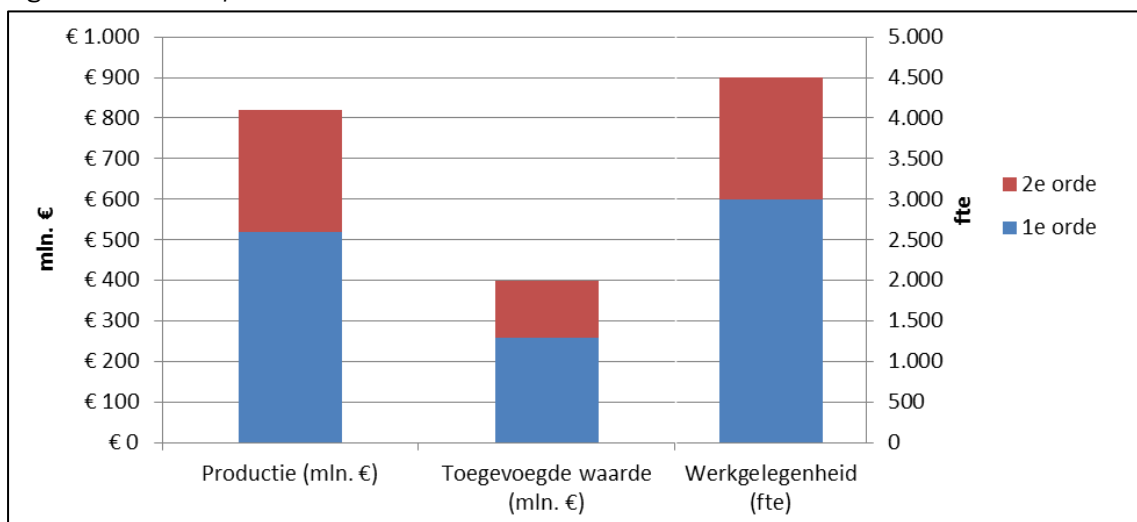
Tabel 3.6 Effecten als gevolg van bestedingen door buitenlandse werknemers

Consumptie-effecten	1^e orde	2^e orde	Totaal
Productie (mln. €)	€ 520	€ 300	€ 820
Toegevoegde waarde (mln. €)	€ 260	€ 140	€ 400
Werkgelegenheid (fte)	3.000	1.500	4.600

Institute for Water Education (UNESCO-IHE), Delft

“We werken samen met verschillende Nederlandse bedrijven (waaronder Vitens en Oranjewoud) die hier optreden als bijvoorbeeld gastspreker, of sponsor van onze studenten. Daarnaast is ruim een derde van onze alumni betrokken in projecten gefinancierd door de Nederlandse overheid. Zowel Nederlandse als Europese bedrijven worden door ons betrokken als samenwerkingspartner in verschillende onderzoeksprojecten.”

Figuur 3.2 Consumptie effecten buitenlandse werknemers

3.3.3 Consumptie-effecten bezoekers

De toegevoegde waarde door de consumptie van bezoekers is 80 miljoen euro, oftewel 1.400 voltijdbanen. De productiewaarde is 180 miljoen euro. De bezoekers zijn onderverdeeld in zakelijke bezoekers en privébezoekers, bestaande uit vrienden en familie van buitenlandse werknemers.

Tabel 3.7 Bestedingen door bezoekers

	Zakelijke bezoekers	Privébezoekers	Totaal
Aantal bezoekers	101.200	33.900	135.100
Verblijfsdagen	256.000	223.300	479.300
Gemiddelde bestedingen per dag (€)	€ 312	€ 127	€ 229
Bestedingen (mln. €)	€ 80	€ 30	€ 110

Buitenlandse bezoekers geven jaarlijks 110 miljoen euro uit. Deze bestedingen zijn gebaseerd op het gemiddeld aantal verblijfsdagen en de gemiddelde dagelijkse bestedingen van de zakelijke en private bezoekers¹¹.

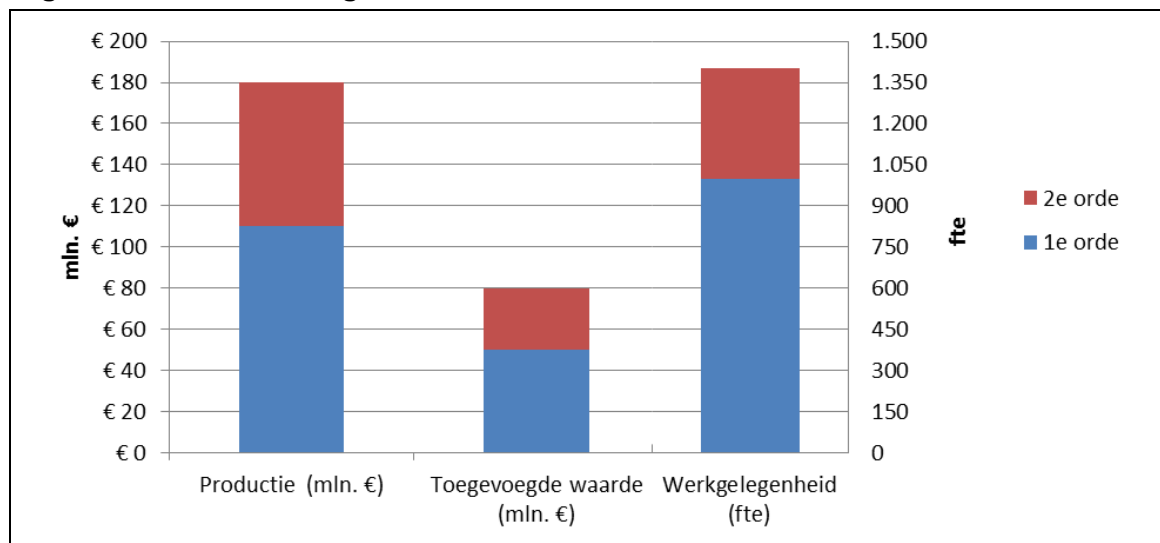
De 110 miljoen euro komen direct in de Nederlandse economie terecht. Dit is dan ook de productiewaarde van de bestedingen (eerste orde). Het tweede orde effect is wederom de doorwerking van deze bestedingen, doordat de bedrijven waar de bestedingen primair terecht komen ook toeleveranciers in Nederland hebben die profiteren van de gestegen productie. Aangenomen is dat het uitgavenpatroon van zakelijke bezoekers (procentueel) overeenkomt met dat van de gemiddelde zakelijke toerist; voor de bestedingspatronen van privébezoekers hebben wij eigen aannames gedaan (zie bijlage 5).

¹¹ Zie bijlage 5 voor een verdere onderbouwing van de kengetallen.

Tabel 3.8 Effecten als gevolg van bestedingen door bezoekers

Effecten bestedingen van bezoekers	1 ^e orde	2 ^e orde	Totaal
Productie (mln. €)	€ 110	€ 70	€ 180
Toegevoegde waarde (mln. €)	€ 50	€ 30	€ 80
Werkgelegenheid (fte)	1.000	400	1.400

Figuur 3.3 Effecten bestedingen bezoekers

3.4 Totale effecten (direct en indirect)

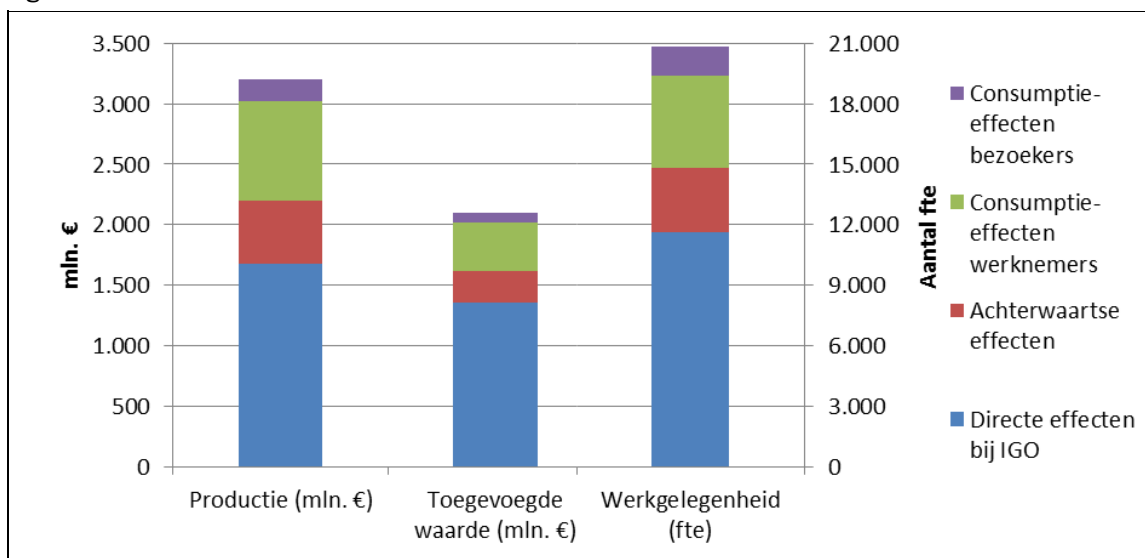
Zoals uit de voorgaande paragrafen is gebleken, bestaat de economische impact van IGO's uit meer dan alleen de werkgelegenheid bij de IGO's zelf. Het Nederlandse bedrijfsleven profiteert van het feit dat IGO's, hun buitenlandse werknemers en de bezoekers die worden aangetrokken producten en diensten afnemen. Hieronder geven wij een overzicht van de totale economische impact van de IGO's.

Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom (BBIE), Den Haag

“Zowel onze buitenlandse als Nederlandse medewerkers verblijven permanent in Nederland.

De meeste medewerkers hebben daarom een huis gekocht. Daarnaast stuurt de helft van onze buitenlandse medewerkers hun kinderen naar een Nederlandse school.”

Figuur 3.4 Totale economische effecten IGO's in Nederland

De 34 IGO's zijn met hun totale bestedingen binnen Nederland van 1,7 miljard euro goed voor een uiteindelijke productiewaarde van 3,2 miljard euro. Dit komt overeen met een toegevoegde waarde van 2,1 miljard euro en brengt een werkgelegenheid met zich mee ter grootte van bijna 21 duizend fte¹².

De directe effecten zijn het grootst, gevolgd door de consumptieve effecten van de buitenlandse werknemers en de achterwaartse effecten door de bestedingen van de IGO's. De bijdrage van bezoekers van de IGO's en hun werknemers is met 80 miljoen euro toegevoegde waarde en 1.400 banen relatief beperkt.

Economic and Social Research Institute on Innovation and Technology (UNI-MERIT), Maastricht

“Het belangrijkste economische effect betreft de uitgaven die hoopvolle medewerkers doen, en de uitgaven van de organisatie zelf die terechtkomen bij lokale leveranciers. Medewerkers hebben daarnaast ook een effect op de lokale omgeving door interactie met andere onderzoeksinstituten en deelname aan culturele activiteiten.”

¹² Gerelateerd aan de intergouvernementele organisaties in Nederland zijn de NGO's en kennisinstellingen die samenwerken met de intergouvernementele organisaties. Daarnaast zijn er de in Nederland gevestigde ambassades/consulaten. De 107 ambassades en 34 consulaten in Nederland besteden jaarlijks ongeveer 198 miljoen euro en de NGO's en kennisinstellingen in Den Haag besteden jaarlijks 964 miljoen euro. Samen genereren zij 11.700 directe en indirecte banen en een totale toegevoegde waarde (bijdrage aan het bruto binnenlands product) van ruim 1 miljard euro per jaar (rapport Decisio 2011 in opdracht van de gemeente Den Haag).

Bijlagen

Bijlage 1. Intergouvernementele organisaties

Tabel B1 Respons en cluster per organisatie

Organisatie	Respons	Cluster
Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht	ja	Juridisch
Permanent Hof van Arbitrage	ja	Juridisch
Internationaal Gerechtshof	ja	Juridisch
Tribunaal inzake vorderingen tussen Iran en de Verenigde Staten	ja	Juridisch
Internationaal Straftribunaal voor het voormalige Joegoslavië	ja	Juridisch
Internationaal Straftribunaal voor Rwanda	nee	Juridisch
Europol	ja	Juridisch
Internationaal Strafhof	ja	Juridisch
Eurojust	ja	Juridisch
Bijzonder Gerecht voor Sierra Leone	nee	Juridisch
Speciaal Tribunaal voor Libanon	ja	Juridisch
Allied Joint Force Command Brunssum	ja	Vrede en veiligheid
Nato Airborne Early Warning and Control Programme Management Agency	ja	Vrede en veiligheid
NCI Agency	ja	Vrede en veiligheid
Hoge commissaris inzake Nationale Minderheden van de OVSE	ja	Vrede en veiligheid
Organisatie voor het Verbod op Chemische Wapens	ja	Vrede en veiligheid
European Air Transport Command	ja	Vrede en veiligheid
AMSCO BV	nee	Ontwikkelingssamenwerking
Technisch centrum voor landbouwsamenwerking en plattelandsontwikkeling	ja	Ontwikkelingssamenwerking
Gemeenschappelijke Fonds voor Grondstoffen	ja	Ontwikkelingssamenwerking
Institute for Democracy and Electoral Assistance	ja	Ontwikkelingssamenwerking
ITC-Unesco Centrum voor geïntegreerde Kartering	nee	Ontwikkelingssamenwerking
UNESCO-IHE Instituut voor Wateropleiding	ja	Ontwikkelingssamenwerking
Europees Centrum voor Onderzoek en Technologieontwikkeling	ja	Kennis en onderzoek
Maastricht Upper Area Control Centre (MUAC)	nee	Overig
Gemeenschappelijk Onderzoekscentrum van de Europese Commissie - Instituut voor Energie en Vervoer	ja	Kennis en onderzoek
Benelux Bureau voor de Intellectuele Eigendom	ja	Overig
Europees Octrooibureau	ja	Kennis en onderzoek
Vertegenwoordiging van de Europese Commissie	nee	Overig
Voorlichtingsbureau Europees Parlement	ja	Overig

Nederlandse Taalunie	nee	Kennis en onderzoek
United Nations University – Maastricht Economic and Social Research and Training Centre on Innovation and Technology	ja	Kennis en onderzoek
Internationale Organisatie voor Migratie Nederland	ja	Overig
VN Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen Nederland	nee	Overig

Bijlage 2. Opzet onderzoek

Schriftelijke enquête

Basis van onze analyses zijn de bestedingen van IGO's, de salarissen die ze uitkeren en de werkgelegenheid bij hen zelf. Aan de hand van een enquête en een aantal jaarverslagen is bepaald hoeveel geld zij in Nederland uitgeven en waaraan zij dit besteden. De enquête sluit aan bij de gebruikte methode voor de in opdracht van de gemeente Den Haag uitgevoerde onderzoeken in 2005, 2008 en 2011, waarbij we de economische betekenis van het internationale cluster in Den Haag en de Haagse regio in beeld hebben gebracht.

De 34 IGO's in Nederland hebben schriftelijk een vragenlijst ontvangen met een begeleidende brief van de Ambassadeur Internationale Organisaties Nora Stehouwer-van Iersel (zie bijlage B3). Het Ministerie van Buitenlandse Zaken beschikte over een lijst met contactpersonen bij de IGO's. Naast de schriftelijke vragenlijst is de organisaties de mogelijkheid geboden om op verzoek per e-mail een digitale vragenlijst te ontvangen. De enquête is uitgezet in de periode februari – april 2013.

In de vragenlijst (zie bijlage B3) is onderscheid gemaakt naar arbeidskosten, kosten voor huisvesting, ICT, kantoorbenodigdheden, etc. Ook zijn de aantallen binnen- en buitenlandse werknemers en hun salarissen, de aantallen belastingbetalende en van belasting vrijgestelde werknemers en aantallen bezoekers gevraagd. Daarnaast zijn inschattingen gemaakt van het salaris dat direct naar het buitenland vloeit (vakanties of onderhoud van familie in het buitenland).

Brede belangstelling onder respondenten

De respons van de enquête was 76 procent van het aantal IGO's, en 98 procent wanneer we kijken naar het aantal werknemers dat bij de organisaties werkzaam is (zie bijlage B1). Wij ontvingen van 25 van de 34 IGO's voldoende informatie om een volledig beeld van hun economische betekenis te kunnen schetsen. Hieronder vallen alle grote IGO's. Zij vertegenwoordigen 98 procent van de werknemers bij alle IGO's. Van de resterende 9 organisaties zijn niet alle gegevens (bestedingen, salarissen, etc.) beschikbaar. Wel zijn de aantallen werknemers bekend. Om ook de impact van deze organisaties mee te nemen hebben wij de effecten via extrapolatie op basis van het aantal medewerkers ingeschat. Deze 9 organisaties klein zijn en gezamenlijk vertegenwoordigen ze (met 159 werknemers) nog geen 2 procent van het totaal van de werknemers van alle IGO's.

De onzekerheidsmarge op de totale economische impact van de IGO's als gevolg van deze extrapolatie is daardoor zeer beperkt. In hoofdstuk 3 presenteren we daarom alleen de totale economische impact van de IGO's inclusief deze extrapolatie. Hierbij hebben we de resultaten afgerond.

Aanvullen ontbrekende data

Omdat niet elke vragenlijst volledig is ingevuld hebben wij een aantal aannames gedaan (zie bijlage B4). Dit betreft met name aannames over het aantal privébezoekers van en privébestedingen in het buitenland door buitenlandse werknemers.

Iets minder dan de helft van de organisaties kon de vragen hierover beantwoorden, voor de overige organisaties zijn de gemiddelden per buitenlandse werknemer op basis van de beschikbare gegevens gehanteerd. In beperktere mate zijn aannames gedaan over het aantal zakelijke bezoekers, de verhouding tussen lonen en arbeidskosten, de verhouding tussen binnen- en buitenlandse werknemers, de verhouding tussen fte's en aantal werknemers en de verhouding tussen belastingbetalende en van belasting vrijgestelde werknemers. In minimaal 75 procent van de gevallen konden de 25 organisaties de vragen hierover beantwoorden, maar iets meer dan de helft van de organisaties had één of meer van de bovengenoemde punten niet beantwoord. Ook in deze gevallen is per organisatie een inschatting gemaakt op basis van de gemiddelden van de organisaties die deze gegevens wel konden leveren.

Bijlage 3. Enquête

Begeleidende brief

International organisations, including the Benelux Office for Intellectual Property, make a contribution to the Dutch economy, but the true extent of the economic benefits they bring is unknown. The Ministry of Foreign Affairs has therefore commissioned an external, independent bureau (Decisio) to conduct a study into the economic impact of intergovernmental organisations in the Netherlands in terms of employment, expenditure and added value. The study results will support the Ministry's policy development in the future.

We need your help to ensure the study's success. We would be grateful if you would fill in the enclosed questionnaire and return it to Decisio in the envelope enclosed. Naturally, all information you provide will be treated confidentially. The findings will only be made public in the form of a summary with aggregated data, a copy of which will also be sent to you.

If you have any questions about the study, please contact Jan Sanders at the Ministry of Foreign Affairs (tel. 070 348 6001 or email Jan.Sanders@minbuza.nl) or Kees van Ommeren at Decisio (tel. 020 670 0562 or email C.vanOmmeren@decisio.nl).

Yours sincerely,

Nora Stehouwer-van Iersel
Ambassador for International Organisations

Vragenlijst

Thank you for taking the time to answer the questions below. Your information is invaluable and will inform policy aims which may be in your interest. Some of the questions may be difficult to answer. Please give estimates where you do not know the exact figures. If you have any questions, please contact Nils Ellwanger, Mathieu Wijnen or Kees van Ommeren at Decisio (tel. 020 670 0562).

A. Personal details

Who completed the questionnaire? We may contact you if necessary.

Name

Position

Telephone

Email

B. Employees

Please provide the following employment data for the year 2011.

Foreign employees

(number of employees) FTE (full-time equivalent)

Average gross annual salary of foreign employees

EUR

Foreign employees exempted from income tax

(number of employees)

Dutch employees

(number of employees) FTE (full-time equivalent)

Average gross salary of Dutch employees

EUR

Dutch employees exempted from income tax

(number of employees)

C. Expenditure

Please give an overview of your organisation's expenditure in the Netherlands in 2011. You do not need to give exact amounts; estimates will suffice. Please indicate if the figures are for a financial year that does not correspond with a calendar year.

Total expenditures	EUR
Employment costs (salaries incl. social insurance, pension premiums, etc.)	EUR (or % of total expenditure)
Travel and accommodation expenses for own staff	EUR (or % of total expenditure)
Rent of premises	EUR (or % of total expenditure)
Utilities and waste disposal charges	EUR (or % of total expenditure)
Office supplies	EUR (or % of total expenditure)
External services (e.g. accounting, translation, cleaning, security)	EUR (or % of total expenditure)
ICT (e.g. software, systems maintenance, external data processing)	EUR (or % of total expenditure)
Allowances for visitors (if applicable)	EUR (or % of total expenditure)
Other:	EUR (or % of total expenditure)
Other:	EUR (or % of total expenditure)
Other:	EUR (or % of total expenditure)

D. Spending by foreign employees

Please estimate what percentage of foreign employees' net salaries is spent outside the Netherlands (remittances, etc.).

Salary outflow
%

E. Visitors

Please estimate the number of international visitors in 2011.

Total number of business visitors
(number of visitors)

Average duration of business visitors' stay in the Netherlands
days

Total number of private visitors (e.g. employees' family members)
(number of visitors)

Average duration of private visitors' stay in the Netherlands
days

F. Impact of Eurojust on the Dutch economy (optional)

We would like to include a number of illustrative examples in our report of how international organisations benefit the Dutch economy. Can you give us an example of how Eurojust has a positive effect on the Dutch economy? The information you provide here may be incorporated directly into the study.

Bijlage 4. Aanvulling van ontbrekende gegevens

Ontbrekende gegevens over de IGO's binnen dit onderzoek hebben we geschat en aangevuld op basis van de volgende aannames:

Fte

Van 15 organisaties hebben wij gegevens ontvangen over het aantal medewerkers en het aantal fte van buitenlandse en Nederlandse medewerkers. De gemiddelde verhoudingen van 0,99 fte per medewerker voor buitenlandse medewerkers en 0,95 fte per Nederlandse medewerker hebben we toegepast op de 10 organisaties waarvan het aantal fte niet bekend is (maar het aantal binnen- en buitenlandse werknemers wel).

Salaris

Van 20 organisaties hebben wij gegevens over het gemiddelde salaris ontvangen. Hierdoor kennen we het gemiddelde salaris van 6.657 buitenlandse en 1.537 Nederlandse medewerkers. Het naar aantal medewerkers gewogen gemiddelde salaris van 79.933 voor buitenlandse werknemers euro en 60.436 euro voor Nederlandse werknemers (bruto per maand) hebben wij ook op de andere 5 organisaties toegepast.

Van inkomstenbelasting vrijgestelde medewerkers

Van 22 organisaties is het aandeel van inkomstenbelasting vrijgestelde medewerkers bekend. De verhoudingen van 96 procent (van de buitenlandse medewerkers) en 76 procent (van de Nederlandse medewerkers) hebben wij ook op de andere 3 organisaties toegepast.

Aandeel Nederlandse en buitenlandse medewerkers

Van twee organisaties is de verhouding tussen Nederlandse en buitenlandse medewerkers niet bekend. Wij zijn uitgegaan van de verhouding van 24 procent en 76 procent Nederlandse respectievelijk buitenlandse werknemers, wat gelijk is aan het gemiddelde van de 23 organisaties waarvan we deze gegevens wel hebben.

Zakelijke bezoekers

Van twee organisaties hebben wij geen gegevens ontvangen over het aantal zakelijke bezoekers. Wij hebben het gemiddelde van jaarlijks 10 bezoekers per fte en een gemiddelde verblijfsduur van 2,5 dagen per bezoek gehanteerd. Dit is gebaseerd op de gegevens van de organisaties waarvan we deze gegevens wel hebben.

Privébezoekers

Van 12 organisaties hebben wij een schatting van het aantal privébezoekers ontvangen. Wij hebben voor de overige organisaties een berekening gemaakt op basis van het gemiddelde van 2,9 bezoekers per fte per jaar dat resulteerde uit deze schattingen. Wij zijn uitgegaan van een gemiddelde verblijfsduur van 6,7 dagen per bezoek. Dit is gebaseerd op de gemiddelde verblijfsduur van de organisaties waarvan we deze gegevens wel hebben.

Bijlage 5. Bestedingen van buitenlandse werknemers

Het voor bestedingen in Nederland beschikbare bedrag hebben wij op de volgende manier berekend:

Inkomstenbelasting

Voor het aantal medewerkers dat niet is vrijgesteld van inkomstenbelasting hebben wij de inkomstenbelastingen van hun brutoloon afgetrokken. Hiervoor zijn wij bij elke organisatie van het gemiddelde salaris uitgegaan. We zijn uitgegaan van de belastingschijven uit 2011 voor medewerkers tot 65 jaar. Uit de berekeningen blijkt dat 744 buitenlandse werknemers gemiddeld 42,3 procent inkomstenbelasting betalen en 487 Nederlandse werknemers gemiddeld 39,4 procent.

Uitstroom van salaris

Van 15 organisaties hebben wij een inschatting ontvangen van het aandeel salaris van buitenlandse werknemers dat naar het buitenland weglekt (onderhoud van familie e.d.). Gemiddeld is dit 24 procent.

Bestedingen

De verdeling van de bestedingen hebben wij op basis van de consumptieve bestedingen van huishoudens zoals aangegeven in de input-output tabellen 2010 van het CBS geschat.

Tabel B4 Bestedingen van werknemers per sector

Sector	Aandeel
A Landbouw, bosbouw en visserij	1%
B Delfstoffenwinning	0%
C Industrie	9%
D Energievoorziening	4%
E Waterbedrijven en afvalbeheer	1%
F Bouwnijverheid	0%
G Handel	17%
H Vervoer en opslag	4%
I Horeca	4%
J Informatie en communicatie	5%
K Financiële dienstverlening	9%
L Verhuur en handel van onroerend goed	17%
M Specialistische zakelijke diensten	1%
N Verhuur en overige zakelijke diensten	3%
O Openbaar bestuur en overheidsdiensten	1%
P Onderwijs	1%
Q Gezondheids- en welzijnszorg	3%
R Cultuur, sport en recreatie	2%
S Overige dienstverlening	2%
T Huishoudens met personeel	1%
Import	16%
Totaal	100%

Bijlage 6. Bestedingen van bezoekers

Zakelijke bezoekers

Voor de bestedingen van zakelijke bezoekers gaan wij uit van de gemiddelde dagelijkse bestedingen van een internationale zakelijke bezoeker. Dit zijn 312 euro per dag (NBTC 2009)¹³. Hiervan wordt 32 procent besteed aan accommodatie, 27 procent aan vervoer (inclusief Nederlandse luchtvaartmaatschappijen), 19 procent aan eten en drinken, 11 procent aan winkelen en souvenirs, 5 procent aan excursies en toegangkaartjes en 7 procent aan overige uitgaven. Op basis hiervan hebben wij de indeling gemaakt zoals weergegeven in tabel B5.

Privébezoekers

Wij hebben geen concrete cijfers over de bestedingspatronen van privébezoekers. Een aantal zal bij de buitenlandse werknemer thuis logeren en een aantal zal een hotelkamer boeken. Het is ook niet bekend hoeveel door hen aan *Nederlandse* luchtvaartmaatschappijen wordt uitgegeven. Omdat de uitgaven per bezoeker in hoge mate uiteen kunnen lopen hanteren wij het gemiddelde bedrag dat internationale verblijfstoeristen per dag in Nederland besteden. Dit zijn 127 euro per dag (NBTC, 2009). Wij gaan hierbij van het bestedingspatroon zoals in tabel B5 aangegeven uit.

Tabel B5 Bestedingen van bezoekers per sector

Sector	Zakelijke bezoekers	Privébezoekers
Handel	11%	25%
Vervoer en opslag	27%	20%
Horeca en accommodatie	51%	40%
Cultuur, sport en recreatie	8%	10%
Overige dienstverlening	3%	5%
Totaal	100%	100%

¹³ NBTC (2009): Onderzoek inkomend toerisme.